

Sygn. akt II UK 448/16

POSTANOWIENIE

Dnia 31 maja 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Wróbel

w sprawie z wniosku T.F.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w O.
przy udziale zainteresowanej M. s.r.o. w C.
o składki na ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 31 maja 2017 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 18 lutego 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 18 lutego 2016 r. oddalił apelację T.F. od wyroku Sądu Okręgowego w O. z dnia 11 marca 2015 r., którym oddalono jego odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w O. stwierdzającej, że ustawodawstwem właściwym dla wnioskodawcy w zakresie ubezpieczeń społecznych jest od dnia 1 lutego 2013 r. ustawodawstwo polskie.

Powyższy wyrok został zaskarżony w całości skargą kasacyjną odwołującego się. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 14 ust. 5b rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przez jego błędną wykładnię, tj. zdefiniowanie pracy marginalnej jako

pracy wykonywanej przez 10 godzin miesięcznie za wynagrodzeniem 40 euro; 2/ art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, przez jego błędną wykładnię, tj. zrównanie „wykonywania pracy najemnej” z objęciem ubezpieczeniami społecznymi i uzależnienie zastosowania art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego od przedłożenia dokumentu potwierdzającego objęcie ubezpieczeniem społecznym, podczas gdy rozporządzenie mówi jedynie o „wykonywaniu pracy najemnej”, a nie „podleganiu ubezpieczeniom społecznym”, a ponadto kwestia ustalenia ustawodawstwa właściwego w przypadku wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek w różnych Państwach Członkowskich jest pierwotna w stosunku do kwestii podlegania ubezpieczeniom społecznym w jednym z Państw Członkowskich i je warunkuje, a co z tym się wiąże - aby instytucja właściwa wydała dokument potwierdzający objęcie ubezpieczeniem społecznym, w pierwszej kolejności musi nastąpić ustalenie ustawodawstwa właściwego.

Skarżący wniósł o zwrócenie się w trybie art. 267 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z pytaniem prejudycjalnym w zakresie wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009, a w szczególności jego art. 14 ust. 5b oraz w zakresie wykładni rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004, a w szczególności jego art. 13 ust. 3. Ponadto wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu w (...) oraz o przyznanie kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał na art. 398⁹ § 1 pkt. 2 k.p.c. i potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości.

W uzasadnieniu wniosku podniósł, że w rozważaniach Sądu pominięto kwestię zdefiniowania pojęcia pracy o charakterze marginalnym. Chociaż rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 zawiera pojęcie „praca o charakterze marginalnym”, to brak w aktach normatywnych jakichkolwiek kryteriów, które pozwalałyby dokonywać kwalifikacji takiej pracy.

Jedynym dokumentem, w którym pojawia się próba zdefiniowania pojęcia „praca o charakterze marginalnym”, jest niemający doniosłości prawnej, wydany przez Komisję Administracyjną ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego „Praktyczny poradnik dotyczący ustawodawstwa mającego zastosowanie w Unii Europejskiej (EU), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii”, w którym można przeczytać, że „zaleca się, aby przyjąć wskaźnik, zgodnie z którym za pracę o marginalnym charakterze uznawać będzie się pracę zajmującą mniej niż 5% regularnego czasu pracy pracownika i/lub przynoszącą mniej niż 5% jego całkowitego wynagrodzenia”. W ocenie skarżącej, pojęcie „marginalności zatrudnienia” ma istotne znaczenie przy stosowaniu rozporządzenia podstawowego. Brak definicji rodzi zagrożenie zbyt swobodnego, a wręcz dowolnego stosowania art. 14 ust. 5b rozporządzenia wykonawczego, w sytuacjach, w których nie powinien mieć zastosowania.

W ocenie skarżącego, stosowanie art. 13 ust. 3 rozporządzenia ujawniło wątpliwość co do tego, czy konieczność ustalenia ustawodawstwa właściwego istnieje już w momencie wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek oraz ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy na własny rachunek.

Ponadto zdaniem skarżącego, istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości, albowiem użyte w rozporządzeniu podstawowym zwroty „wykonywanie pracy najemnej” oraz „wykonywanie pracy na własny rachunek”, nie wskazują w sposób kategoryczny, czy przepis art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego ma zastosowanie już w przypadku rozpoczęcia pracy, czy dopiero w przypadku objęcia osoby ubezpieczeniem społecznym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do

rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

W razie powołania przesłanki przedsądu, jaką jest potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie, przepisy mające być przedmiotem wykładni Sądu Najwyższego powinny należeć do katalogu przepisów, których naruszenie przez sąd drugiej instancji zarzucono w ramach podstawy skargi (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 września 2002 r., I PKN 682/01, OSNP 2004 nr 12, poz. 211). Rzeczą skarżącego jest zaś wykazanie, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości ze sprecyzowaniem, na czym te poważne wątpliwości polegają, nie doczekał się wykładni, bądź niejednolita jego wykładnia wywołuje rozbieżności w orzecznictwie sądów, które to orzecznictwo należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002 nr 12, poz. 151, z dnia 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351, z dnia 15 października 2002 r., II CZ 102/02, LEX nr 57231, z dnia 13 grudnia 2007 r., I PK 233/07, OSNP 2009 nr 2-4, poz. 43 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133). Oczywiście jest, że budzący wątpliwości interpretacyjne przepis musi mieć zastosowanie w sprawie, a jego wykładnia – mieć znaczenie dla jej rozstrzygnięcia. Przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego jest jednak sam przepis, a nie rozstrzygnięcie konkretnego sporu. Stąd też wspomniane wątpliwości interpretacyjne powinny być na tyle poważne, by ich

wyjaśnienie nie sprowadzało się do prostej wykładni przepisów. W tym wyraża się publicznoprawny charakter skargi kasacyjnej. Celem realizowanym w wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej jest bowiem ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni przepisów prawa oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój jurysprudencji i prawa pozytywnego, a nie korekta orzeczeń wydawanych przez sady powszechne (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy stwierdzić należy, że skarga kasacyjna w zakresie wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania oraz jego uzasadnienia nie spełnia wymagań stawianych temu nadzwyczajnemu środkowi zaskarżenia. Wątpliwości, które formułuje skarżąca, znalazły bowiem rozstrzygnięcie w orzecznictwie Sądu Najwyższego. Skarżąca koncentruje się na kwestionowaniu pragmatycznej jasności i określoności wskazanych przepisów prawa unijnego, podnosząc w szczególności że zawierają one zwroty niedookreślone i że nie definiują zwrotu „praca o charakterze marginalnym”. Tymczasem w orzecznictwie Sądu Najwyższego zwrot ten był przedmiotem wykładni, zgodnie z którą wykonywanie pracy za granicą w rozmiarze kilku godzin w okresie miesiąca (po odliczeniu czasu dojazdu) niewątpliwie stanowi pracę o charakterze marginalnym (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, niepublikowany i z dnia 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16, niepublikowane; z dnia 24 stycznia 2017 r., II UK 89/16, niepublikowane; z dnia 28 lutego 2017 r., II UK 254/16, niepublikowane).

W ocenie skarżącego, wątpliwości budzi również wykładnia art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, w tym zagadnienie, czy konieczność ustalenia ustawodawstwa właściwego istnieje już w momencie normalnego wykonywania pracy najemnej i pracy na własny rachunek, czy też dopiero w momencie objęcia osoby ubezpieczeniem społecznym z tytułu wykonywania pracy najemnej oraz ubezpieczeniem społecznym z tytułu pracy na własny rachunek. Zauważyć zatem należy, że Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12 (OSNP 2014 nr 3, poz. 47) stwierdził, iż nie jest dopuszczalna ocena stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim

przez instytucję miejsca zamieszkania osoby wnoszącej o ustalenie właściwego ustawodawstwa, ponieważ stwierdzenia spełnienia warunków ubezpieczenia społecznego w systemie prawnym państwa wykonywania pracy, podlegającym koordynacji na podstawie rozporządzenia nr 883/2004, dokonują organy właściwe do stosowania tego prawa. Oznacza to, że polski organ rentowy, jako instytucja właściwa według miejsca zamieszkania wnioskodawcy, nie ma kompetencji do oceny spełnienia warunków objęcia wnioskodawcy ubezpieczeniem społecznym w innym państwie członkowskim z tytułu wykonywania tam pracy najemnej. Z powyższego wynika, że do organu rentowego, jak również do sądu polskiego, należy przede wszystkim ustalenie, czy osoba uprawniona podlega ubezpieczeniu społecznemu w danym państwie członkowskim, a nie ustalenie, czy ważny jest stosunek prawny będący podstawą objęcia tej osoby ubezpieczeniem społecznym w tym państwie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 listopada 2016 r., I UK 370/15, niepublikowany oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2017 r., II UK 254/16, niepublikowane).

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.